

Eden, Noemova archa, zaslíbená země a svatostánek

Biblistika | 14.12.2019 @ 11.40

Toto je poměrně narychlo sestavený výstup z nedávných hodin Genesis. Nejvyšší motivací k jeho tvorbě bylo, že chci rámcovou znalost těchto paralel po studentech vyžadovat v testu a verze, kterou jsem promítal o hodinu, byla příliš zkratkovitá, než aby se z ní dalo učit. Vycházím zde do jisté míry z článku mormonského biblisty Bradshawa (mormoni to s chrámem myslí vážně), z jedné své starší práce a z řady svých poznámek, u nichž už nelze dohledat zdroj. Je nepochybné, že tato tabulka je pouhým zlomkem možného výčtu paralel, které by stály za úvahu. Budu proto velmi rád za další podněty.

Základní myšlenka je zřejmá: Koncepty Edenu, Noemovy archy, zaslíbené země a svatostánku či chrámu, sdílí mnoho podobných rysů. Společným jmenovatelem těchto symbolů je událost exodu, kterou Eden a archa předjímají, svatostánek jako centrum bohoslužby naplňuje (Ex 9,1) a zaslíbená země je jeho věčným cílem. Tyto stavby a tato místa jsou jediná, která jsou Bohem vytvořena, instruována nebo vyvolena, aby se v nich přebývalo a sloužilo Bohu. Společně tedy tyto koncepty splývají v jeden mentální obrazec, v jakýsi ponětí o materiální kultuře narativu, v němž se Izrael ocitá.

Z katechetického hlediska by bylo poučné doplnit sloupec s nadpisem „CÍRKEV“. Ta je přeci také zbudována Kristem (Mt 16,18), jejím stavitelem je Duch svatý (1Kor 3,17; 12,13), symbolem vzniku je křest (Tt 3,5; srov. průchod Rákosovým mořem), hranice jsou dány Ježíšovou krví (Ř 3,25), dokončena je prvního dne v týdnu (Lk 24,1), hříchem je v ní dožadování se Božích zaslíbení bez důvěry v Boha (Ř 14,23), účelem je záchrana (z) tohoto světa (1Tm 2,3n). Takto to o hodinách běžně vysvětlují, ale zde by tím tabulka příliš narostla.

	EDEN	ARCHA	ZEMĚ	STÁNEK
Lidé	Adam & Eva	Noe, Chám, atd.	Abraham, Mojžíš, Izrael	Mojžíš, Áron, Izrael
Stavitel	Bůh (Gn 1)	Noe (Gn 6,14–22; na Boží pokyn)	Bůh	Mojžíš (Ex 26,40; na Boží pokyn) a Šalomoun (1Kr 5,19, na Boží pokyn daný Davidovi)
Bonita	Stvoření je velmi dobré (Gn 1,31)	Lidské jednání je zlé (Gn 6,5)	Země je dobrá (Dt 6,10n) Mojžíš byl dobrý (Ex 2,2)	
Původ	Z vod chaosu (Gn 1,2)	Z vod záhuby (Gn 6,17n)	Z chaosu okolních národů (Dt 6,14n), z domu otroctví (Ex 12;13,14)	Z nečistoty (Lv 16,11.16–20.24; Ex 30,10)
Tvar	Bohem vymezené území mezi čtyřmi řekami (Gn 2,10–14)	Poměr stran 3:5 ~ 1,6667 300 × 50 × 30 loket (Gn 6,15) pozn.: zlatý řez ≈ 1,618	Bohem určené území od Nilu po Eufrat (Gn 15,18), tj. obdélník od Negevu po „aramské dvojříčí“ (srov. Gn 24,10;31,21).	Poměr stran opět často 3:5 Oltář: 5 × 5 × 3 (Ex 27,1) Schrána smlouvy: 2,5 × 1,5 × 1,5 Šalomounův chrám: 100 × 50 × 30 (1Kr 7,2) Sloupová síň: 50 × 30 (1Kr 7,6) Bronzové moře: 10 × 5 × 30 (1Kr 7,23)
Hranice	Je izolován klenbou a řekami. Hypoteticky postaven dle odstředivé hierarchie posvátnosti: Strom života – strom poznání dobrého a zlého – ostatní stromy – řeky – vnější svět (Gn 1–2)	Je vysmlolená a z goferového dřeva (asonance כפר – כפר Gn 6,14 naznačuje funkci הכפרת) Viz také vysmlouvanou Mojžíšovu archu na řádku „terminologie“.	Hospodin nařizuje vytyčit hranice (Sd 2,1nn), při neposlušnosti je Hospodin nestřeží	Odstředivá hierarchie posvátnosti: Slitovnice – cherubové – schrána – Velesvatyně – opona – svatyně – náčiní (oltář k pálení kadidla/menora/stůl na předkladné chleby) – nádvoří (moře/oltář pro

				oběti zápalné) – (později nádvoří pohanů) (Ex 25–40)
Dokončení	Sedmého dne (Gn 2,3)	1. dne 1. měsíce začala voda osychat (Gn 8,13)	Zaslíbená země byla dobytá, ale Boží odpočinutí dosud ne (Žd 4,8n)	1. dne 1. měsíce měl být svatostánek zkompletován (Ex 40,2)
Hřích	Být jako Bůh bez Boha (Gn 3,5)	Křížení zbožného rodu s bezbožným (Gn 6,1–5)	Dobývání bez Boha (Joz 7) Bydlení bez Boha (2Kr 17; 2Par 36)	Do Boží přítomnosti bez Boha (Ex 19,24) Nečistota, cizí oheň (Lv 10,1–3)
Terminologie		V LXX kibotos (κιβωτός) Heb. tebah (תֵּבַח)	Mojžíš pluje ve vysmolené arše (tebah – תֵּבַח)	V LXX kibotos (κιβωτός) V Mišně tebah (תֵּבַח)
Proč?	Žít, panovat (Gn 1,28)	Přežít, zachovat tvorstvo (Gn 6,20)	Prosperovat, sloužit Hospodinu (Ex 9,1)	Smíření s Bohem (Lv 16)
Jak?	Poslušnost (Gn 2,17)	Bezúhonnost (Gn 6,9)	Věrnost (Ex 19,5)	Svatost, čistota (Lv 19,2; 1Pt 1,16)
Trest	Vyhánění z ráje, ztráta přístupu ke stromu života (Gn 3)	Negace stvoření – potopa, kdy selže nebeská klenba a rozdělení vod pod klenbou (Gn 7,11)	Negace stvoření – hrozba záhuby na poušti (Ex 32,9–14), hrozba „odstvoření“ Země (Jr 4,23–27)	Boží hněv, nemoc, oheň, soud (Lv 10,1–3; Nu 4,15; 1S 5,1–7,2; 2S 6,6n)
V dekalogu	Pamatuj na den sobotní [...] protože šest dní Hospodin dělal nebesa a zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmý den odpočinul. Proto Hospodin požehnal sobotní den a posvětil ho. (Ex 20,8–11)		[...] ale sedmý den je sobota patřící Hospodinu, tvému Bohu [...] Vzpomeň, že jsi byl otrokem v egyptské zemi a že tě Hospodin, tvůj Bůh, odtamtud vyvedl mocnou rukou a vztaženou paží. (Dt 5,13nn)	
Proces stavby	A1. Bůh viděl všechno, co učinil, a hle, bylo to velmi dobré. (Gn 1,31) A2. Bůh je požehnal a řekl jim: [...] (Gn 1,22.28) B1. Tak byla dokončena nebesa a země i všechny jejich zástupy. (Gn 2,1) B2. Sedmého dne Bůh dokončil své dílo, které konal, a sedmého dne přestal s veškerým svým dílem, které konal. (Gn 2,2)			A1–2.' Mojžíš si prohlédl všechnu práci a hle, udělali ji tak, jak Hospodin přikázal; tak ji udělali; a Mojžíš jim požehnal . (Ex 39,43) B1.' Tak byla dokončena všechna práce na příbytku stanu setkávání. (Ex 39,32) B2.' Postavil nádvoří kolem příbytku a oltáře a upevnil oponu brány do nádvoří. Tak Mojžíš dokončil práci. Oblak zakryl stan setkávání a Hospodinova sláva naplnila příbytek. (Ex 40,33n)